

INSPIRACJE EDUKACYJNE

Jarosław Kordziński

Autorytet nauczyciela czyli jak być skutecznym i zmotywowanym wychowawcą

Wolters Kluwer

Jarosław Kordziński

Autorytet nauczyciela czyli jak być skutecznym i zmotywowanym wychowawcą

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Wydawca serii
Elżbieta Piotrowska-Albin

Wydawca
Izabella Mątecka

Redaktor prowadzący
Tomasz Pietrzak

Opracowanie redakcyjne
Trzy kropki Joanna Maź

Ilustracja na okładce
juliatim/123RF

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2020

ISBN 978-83-8187-662-9

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluger.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Nie możesz wymienić swojej głowy, ale możesz ją
nauczyć bardzo wielu nowych funkcji.

Edward Hallowell

Żaden problem nie może być rozwiązany z tego samego
poziomu świadomości, który go stworzył.

Albert Einstein

Nie pozwól, aby ktokolwiek zamknął cię w klatce. Choćby to
była klatka ze złota. Masz prawo decydować o sobie, wybierać
drogi, odnosić sukcesy. Masz prawo mylić się, wyciągać
wnioski, uczyć się na błędach. Możesz prosić o wsparcie, dobrą
radę, pomocną rękę, ale nikt nie ma prawa rozkazywać ci ani
decydować o twoim życiu. O tym, co zjesz, gdzie pójdziesz,
kogo pokochasz. Życie jest twoją podróżą i twoją wojną.

Kaja Kowalewska

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	9
Subiektywnie o misji szkoły	17
Obraz, w którym żyję	29
Warunki autorytetu nauczyciela	36
2. FORMALNE PODSTAWY AUTORYTETU NAUCZYCIELA	51
Funkcja formacyjna szkoły	67
Wpływ nauczyciela na innych	88
3. WYZWANIA	99
Dzieci kochają się uczyć	117
Szkoła odpowiedzialności	127
4. BĄDŹ DUMNA, BĄDŹ DUMNY ZE SWOJEGO ZAWODU	138
Esencjalizm – czyli mniej, ale lepiej	147
Zarządzanie sobą	158
Planowanie działań	173
5. NIEZBĘDNE KOMPETENCJE ROZWOJOWE NAUCZYCIELI	180
Skuteczny nauczyciel	196

Organizacja skutecznego uczenia się uczniów	203
Praca nad własnym rozwojem	213
Kilka słów o samoocenie	229
Nie bój się iść do przodu	237
Ucz się	241
Nie wahaj się próbować	245
Szczególnie wartościowe role nauczyciela	248
6. CZYNNIKI DOBROSTANU – BĄDŹ WARTOŚCIOWYM CZŁOWIEKIEM, DAŹ DO SZCZĘŚCIA	269
Nie wszystko na raz	278
Dbaj o swój mózg	291
Żeby się chciało chcieć	296
7. DIALOG WZMACNIAJĄCY AUTORYTET	308
Co mówię, kiedy mówię i kiedy nic nie mówię	320
Właściwy dialog z... samym sobą	326
8. NASZA WSPÓLNA ODPOWIEDZIALNOŚĆ – KONTEKST	336
Współpraca nauczycieli	353
Angażowanie się rodziców w życie szkoły	364
9. SZKOŁA WZMACNIAJĄCA AUTORYTET NAUCZYCIELI	378
Kodeks etyki nauczyciela	388
10. ZRÓB, ŻEBY TWOJE ŻYCIE MIAŁO SENS	398
POSŁOWIE	415
ANEKS	431
BIBLIOGRAFIA	441

W wielu szkołach przed rozpoczęciem kolejnego roku szkolnego nauczyciele wspólnie analizują programy oraz podręczniki. Wykreślają z dostarczonych przez wydawnictwa materiałów wszystko to, co nie jest niezbędne, i zmieniają to, co ich zdaniem może być zbyt trudne albo niezbyt atrakcyjne dla ich uczniów. To bardzo dobre ćwiczenie skutkujące pozytywnymi rezultatami w co najmniej dwóch obszarach. Po pierwsze, pozwala wyeliminować nadmiar treści oraz działań, które niczemu nie służą. Po drugie, personalizuje ofertę, z którą nauczyciele przychodzą do swoich uczniów. Warto mieć własne propozycje do pracy z dziećmi. Warto być sobą w pracy ze swoimi uczniami. Bo jeżeli nie my, to kto? Jeżeli nie teraz, to kiedy?

PLANOWANIE DZIAŁAŃ

Cele są marzeniami z wyznaczonym terminem spełnienia.

Diana S. Hunt

Ludzie przeceniają to, co można zrobić w ciągu roku, i nie doceniają tego, co można zrobić w ciągu dekady.

Anthony Robbins

Po pierwsze, miej zdefiniowany, jasno określony cel (ideał, zadanie). Po drugie, zdobądź potrzebne zasoby, by do niego dojść; wiedzę, pieniądze, materiały, metody. Po trzecie, skieruj wszystkie te zasoby na osiągnięcie celu.

Arystoteles

Bycie osobą ważną, poważaną, odbieraną jako ktoś kompetentny i wart zainteresowania to bardzo często efekt umiejętności oraz praktyki planowania. Planowania właśnie, a nie planowania działań, do czego z reguły sprowadzamy czynność

określaną tym właśnie sformułowaniem. Z planowaniem bowiem jest jak z układaniem puzzli. Zanim ułożymy obrazek do końca, musimy wykonać kilka kolejnych kroków. Ot choćby wyrzucić wszystkie elementy układanki z pudełka. Trudno układać puzzle, wyciągając po jednym kartoniku. Kolejny krok to odwrócenie każdego puzzla stroną z obrazkiem do góry – to ta sama konieczność, co opróżnienie pudełka – musimy mieć przed sobą kompletny zbiór, żeby dobierać właściwe elementy do całości. No i najważniejsze – znacznym ułatwieniem jest, kiedy znamy obrazek, który mamy układać! Do tego rzecz jasna potrzebna jest odpowiednia przestrzeń, czas i wewnętrzna determinacja. Układanie puzzli, zwłaszcza z wielu, wielu elementów, nie jest wcale łatwe, a niekiedy bywa nawet bardzo irytujące. Podobnie jak planowanie.

Analogię wiążącą planowanie z układaniem puzzli dostrzegli neurologicy z Uniwersytetu w Tel Awiwie prowadzący badania nad funkcjami poznawczymi mózgu. Ich badania pozwoliły nie tylko ustalić, która część mózgu odpowiada za samo planowanie, ale też określić jego kluczowe aspekty i czynniki ułatwiające wprowadzanie ich w życie. Planowanie w najprostszy sposób można określić jako zdolność do myślenia o przyszłości. To proces postrzegania drogi dochodzenia do celu uwzględniającego rozpatrzenie właściwych czynników warunkujących wykonanie tych zadań, które decydują o osiągnięciu zamierzonego celu. Jest to więc w jakimś sensie swoisty proces mentalny, pozwalający z wielu opcji wybrać te, które są niezbędne, a następnie uporządkować je we właściwej kolejności. Rzecz ciekawa, choć każdy z nas ma zdolność planowania, nikt nie robi tego w taki sam sposób. To, jak planujemy, zależy m.in. od plastyczności naszego mózgu, ustanowienia nowych ścieżek czy połączeń synaptycznych. Zależy też od reprezentowanego przez nas stylu myślenia. Dla osób, które skupione są na działaniu, najważniejsze pewnie będą zasoby i optymalne ich wykorzystanie. Dla tych, którzy mają charakter wizjonerski, najważniejsze będzie wyobrażenie końca, a nawet

to, w jaki sposób to, do czego dojdą, będzie można wykorzystać w przyszłości. Dla osób skupionych na szczegółach ważne będą wszystkie zmienne, algorytmy ich zastosowania oraz warianty możliwych rezultatów i możliwości działania. Ci zaś, którzy są skupieni na relacjach, będą myśleć przede wszystkim o tym, kogo i w jaki sposób zaangażować i jak zrekompensować wykonaną przez nich pracę. To, że mamy różne doświadczenia procesu planowania, oraz fakt, że podchodzimy do niego na różne sposoby i w konsekwencji osiągamy zróżnicowane wyniki, powoduje, że wielu z nas uważa planowanie po prostu za stratę czasu. Dlaczego tak nie jest? Popatrzmy na efekty, które są skutkiem planowania:

- zwiększenie wydajności – planowanie wzmacnia optymalne wykorzystanie posiadanych przez nas zasobów (wiedzy, umiejętności, sposobów działania); wzmacnia zarządzanie sobą w czasie, dzięki niemu robimy dokładnie to, co w danym momencie jest potrzebne, działamy sprawniej, osiągamy szybciej oczekiwane efekty i co nie jest bez znaczenia, zyskujemy czas na rzeczy, które sprawiają nam przyjemność;
- zmniejszanie ryzyka – podejmujemy właściwe, przemyślane decyzje, mamy czas, żeby przemyśleć nie tylko to, co zamierzamy zrobić, lecz także jakie konsekwencje mogą przynieść nasze działania, stajemy się bardziej refleksyjni i w efekcie zmniejszamy ryzyko niepowodzenia;
- właściwa koordynacja i komunikacja w ramach współpracy z innymi m.in. przez wybór właściwego kierunku oraz zobrazowanie oczekiwanego rezultatu podejmowanych działań;
- poczucie kontroli wykonywanej pracy, identyfikacji barier lub braku oczekiwanych wyników, weryfikowanie bieżących potrzeb, korygowanie błędów, a nawet niewłaściwych założeń, i wreszcie świętowanie sukcesów po osiągnięciu każdego kluczowego celu.

Osoby konstruktywnie uwarunkowane na realizację swoich pragnień to ludzie, którzy wiedzą, że przyszłość to czas, w którym jest dzień, a może nawet godzina, w których ich zamiary na pewno się spełnią. By jednak to osiągnąć, warto planować ścieżkę dochodzenia do tego, co z początku wydaje się być bardzo daleko, a niekiedy nawet sprawia wrażenie absolutnie nieosiągalnego. Każdy, nawet najmniejszy krok dokonany przez nas jest w rzeczywistości warty o wiele więcej aniżeli tysiące programów czy planów, które z wielką determinacją chcemy zrealizować... od jutra. Stąd tak ważne jest ustalenie właściwego celu. Bardzo pomocnym sposobem działania sprzyjającym doprecyzowaniu tego, co naprawdę chcemy osiągnąć, jest narzędzie nazywane w coachingu „siatką celów”. Zakłada ono odpowiedź na cztery pytania ujęte w następującej strukturze.

	CO CHCECIE?	CZEGO NIE CHCECIE?
CO MACIE?	I CO CHCECIE UTRZYMAĆ?	II CO CHCECIE WYELIMINOWAĆ?
CZEGO NIE MACIE?	III CO CHCECIE OSIĄGNAĆ?	IV CZEGO CHCECIE UNIKNAĆ?

Pytania dotyczą celu, który zamierzamy osiągnąć, np. uzyskanie autorytetu wśród uczniów. Poważne wyzwanie, ale może warto się nad nim zastanowić. Kiedy zastanowimy się nad pierwszą ćwiartką, po stronie „mamy i chcemy utrzymać” możemy wymienić:

- nasze wykształcenie i związane z nim wiedzę oraz umiejętności pozwalające uczyć innych;
- funkcjonującą wciąż w szkołach tradycję, że to jednak nauczyciel ma rację i on decyduje o tym, czego i w jaki sposób uczą się uczniowie;
- prawo do odpytywania i oceniania uczniów;

- pewną pozycję społeczną i akceptację znacznej części metod i sposobów pracy nauczycieli.

Po stronie „mamy, a nie chcemy”, pomijając panią minister i jej pomysły, które konsekwentnie wdraża w życie, pojawiają się zapewne jeszcze:

- odpowiedzialność nauczyciela za efekty pracy uczniów;
- konieczność karania czy choćby oceniania negatywnego uczniów, którzy na to zasługują;
- pretensje rodziców i niekiedy organów prowadzących szkołę za brak oczekiwanych wyników;
- niechętną postawę części mediów.

Kiedy zastanowimy się nad tym, czego nie mamy, a co byśmy chcieli, to mogą się tu pojawić:

- (większa) skuteczność w oddziaływaniu na uczniów;
- motywacja uczniów do uczenia się naszego przedmiotu;
- zaangażowanie rodziców i zajęcie przez nich pozycji zgodnej z celami naszej codziennej pracy z ich dziećmi;
- wsparcie ze strony koleżanek czy kolegów w pracy nad konkretnymi uczniami.

A kiedy skupimy się na tym, czego nie mamy i czego byśmy nie chcieli mieć, to być może pojawią się sformułowania typu:

- bezpośredniego powiązania poziomu osiągnięć uczniów z oceną naszej pracy;
- oceniania nas przez uczniów;
- konieczności zabiegania o przychylność uczniów;
- dodatkowych rozmów i działań związanych z niewystarczającą efektywnością pracy szkoły, w której jesteśmy zatrudnieni.

Kolejnym narzędziem, tym razem wyjętym z zasobów teorii ograniczeń, jest struktura działania nazywana „Drzewkiem Ambitnego Celu”. Metoda polega na stworzeniu strategicznego

Autorytet nauczyciela

Książka opisuje źródła i sposoby kształtowania autorytetu nauczyciela oraz przedstawia pozycję nauczyciela w kontekście debaty nad znaczeniem współczesnej edukacji. Omawiane zagadnienia dotyczą m.in.:

- formalnych podstaw autorytetu nauczyciela,
- kompetencji zawodowych niezbędnych w procesie edukacji,
- samooceny i motywacji nauczyciela oraz planowania kariery,
- skutecznej współpracy z innymi nauczycielami oraz rodzicami,
- kodeksu etyki nauczyciela, tworzonego przez szkołę.

Książka pokazuje, że istnieje silna korelacja między osobą i zachowaniem uczącego, a sposobem organizacji szkoły. Czynniki te znajdują odzwierciedlenie w efektywności nauczania. Treści teoretyczne uzupełnione są szeregiem informacji oraz gotowych rozwiązań pozwalających wzmacniać samoocenę nauczyciela oraz przykładami pracy nauczycieli wyróżniających się w swoim środowisku.

Publikacja przeznaczona jest dla nauczycieli i dyrektorów placówek oświatowych, a także studentów kierunków pedagogicznych. Zainteresuje również szkoleniowców organizujących kursy i warsztaty dla nauczycieli oraz pracowników administracji zajmujących się oświatą.

Jarostaw Kordziński – trener zaangażowany w szereg projektów rozwijających kompetencje osobiste i społeczne nauczycieli oraz dyrektorów szkół; współpracuje jako ekspert z Uniwersytetem Jagiellońskim oraz Ośrodkiem Rozwoju Edukacji w projektach dotyczących przywództwa edukacyjnego; we współpracy z Centrum Edukacji Obywatelskiej współrealizuje projekt Szkoła dla Innowatora; autor wielu publikacji dotyczących pracy nad własnym rozwojem, motywacją i budowaniem marki.

CENA 69 ZŁ (W TYM 5% VAT)

9 788381 876629 W01P01

ISBN 978-83-187-662-9

9 788381 876629

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLWUER.PL

WWW.PROFINFO.PL

Wolters Kluwer